

Teosofinen itsekasvatus veljeyteen ja vapauteen

Pekka Ervastian esitelmä 25/6 1916
Teosofisen Seuran vuosijuhlassa

En aio ilman muuta antaa käytännöllisiä neuvoja tähän itsekasvatukseen, sillä jos meillä on pätevä tietopuolinen tausta, on meille myös käytäntö itsestään selvänä. Ja kun ajattelemme itsekasvatusta, niin voimme ajatella sen rinnalla kasvatusta yleensä, sillä nämä kulkevat käsi kädessä: itsekasvatus ja toisten kasvatus.

Luonto ja ihmiskunta ovat langenneet alas syntiin ja epätäydellisyyteen, opettaa kirkko, ja siitä johtuu, että kaikkien asioiden luonnossa pitäisi olla toisin kuin ovat – tämä on vanha tausta. »Jumala on ankara ja vaatii, että meidän pitäisi olla täydellisiä, Hän on kirjoittanut käskynsä meidän sydämiimme.» Näin on meille aina opetettu, ja näin ovat ihmiset aina koettaneet kasvattaa itseään ja toisia. On koetettu kurittaa ihmisen pahuutta ja syntisyyttä, on koetettu jo lapsesta alkaen poistaa tuo luonnollinen pahuus, ja siksi on käytetty lapsille ankaraa kuria, on koetettu pakottaa ihmiset jo lapsesta alkaen noudattamaan sitä vanhurskautta, jota Jumala vaatii. Mutta kokemus on osoittanut, että lapsia ei käy muuttaminen vanhempien omien käsitysten mukaisiksi. Kun lapset kasvavat, heissä herää aivan kuin toinen ihminen, ja he tulevat aivan toisenlaisiksi, kuin kasvattaja oli toivonut. Heissä voi tulla näkyviin kaikenlaisia taipumuksia ja pahoja ominaisuuksia, joita kasvattaja ei ole ollenkaan odottanut. Näin on aina käynyt lasten kasvatuksen suhteen, ja siksi ennen vanhaan jaettiin ihmiset jyrkästi kahteen luokkaan, hyviin ja pahoihin, ja ajateltiin, että synti oli revittävä ulos ihmisten

pahoista sydämistä. Näin ymmärrettiin ennen vanhaan.

Mutta nykyaikana on alettu ajatella, ettei ihmisiä kenties voidakaan niin jyrkästi jakaa pahoihin ja hyviin, vaan että rikollisiakin ihmisiä voi kasvattaa, ja siksi on ruvettu järjestämään vankiloita kouluiksi. Ja jos ajattelemme itsekasvatusta nykyaikana ja vertaamme sitä keskiaikaan, voimme huomata siinäkin samanlaisen muutoksen. Jos ihminen otti keskiajalla itsekasvatuksen vakavasti, niin hän ajatteli: minun ruumiini on luonnostaan paha ja estää minua olemasta niin hyvä kuin hengessäni tahtoisin olla. Ja siksi keskiajalla aina luostareissa ym. kidutettiin ruumista, joka heitä niin vaikeasti kiusasi. Tästä nähdään oireita vieläkin ns. uskonnollisissa piireissä. »Minun täytyy kiduttaa ruumistani ja lannistaa se, sillä jos en muuta omaa olemustani paremmaksi, niin minä olen kadotuksen lapsi.» Tämä on vanha tausta, mutta nyt alamme uskoa, että ihminen ei voi olla kadotuksen lapsi, koska hän syntyy aina uudestaan maan päälle. Ihmisyksilöt ovat itsessään ikuisia olentoja, ja ihmiskunta kehittyy askel askeleelta ylöspäin. Olemme ennen olleet paljon huonompia kuin nyt, ja täydellisyys on meidän kaikkien päämäärämme. Mutta se täydellisyys saavutetaan ainoastaan pitkällä työllä. Näin olemme vähitellen alkaneet uskoa.

Ikuisen elämän täydellisyys, iankaikkinen yhdessäolo Jumalan kanssa odottaa kerran jokaista ihmistä, sillä kukaan ei voi olla ja pysyä olemassa erillään tästä yhteydestä. Mutta me emme vielä pysty näkemään tätä täydellisyyttä sellaisenaan, vaan me katselemme päämäärää ja täydellisyyttä omien silmälasiemme läpi, me itse määrittelemme, millainen on täydellinen ihminen, sen mukaan kuin itse olemme saaneet oppia suurilta olennoilta, Mestareilta, ja tämän mukaan muodostamme itsellemme kuvan: Tuollainen on ihminen kerran oleva, tuota vaatii elämä, tuota Jumala! Katso, kuinka

täydellisesti viisas on ylevä, jalo ja puhdas, täydellinen teoissaan ja sanoissaan! Me katselemme esim. Jeesus Kristusta ja sanomme: Hän on esikuva, tyyppi, johon meidän tulee pyrkiä!

Tämähän on henkisesti totta: nuo suuret ovat täydellisyyden kuvia. Mutta me voimme katsella tuota itse luomaamme kuvaa kuin epäjumalaa ja voimme näin unohtaa sen hengen, sielun, joka on muodon takana. Me voimme katsoa elämää tuon itse luomamme taustan mukaan, ja silloin voimme omaksua ankaruuden ja tuomitsemisen hengen ja unohtaa, että Jumala on ainoa tuomari, ainoa arvostelija.

Se tausta, jonka teosofia antaa, perustuu uuteen käsitykseen hyvästä ja pahasta, Jumalasta, elämästä. Tämä käsitys muodostaa ikäänkuin kolmannen näkökannan, ja tämä kolmas näkökanta on se, että kaukana siitä, että rupeaisimme moittimaan ja arvostelemaan Jumalan töitä ja elämän todellisuutta, me päinvastoin asetumme kaikkea ihailemaan ja palvelemaan. Ei ole olemassa muuta kuin yksi Elämä. Me käytämme tämän Elämän ilmiöistä nimiä valo ja pimeys, paha ja hyvä. Nämä ovat relatiivisia, käytännön vaatimia käsitteitä, mutta niiden takana on Elämä, Jumalan täydellisyys.

Tämä näkökanta on muutamien mielestä aivan liian uhkarohkea, mutta jos he pääsisivät tämän näkökannan taakse, he ymmärsivät, että tämä on ainoa näkökanta, joka ratkaisee kaikki pulmat: On vain yksi Elämä, ja tämä Elämä on iankaikkinen harmonia, rakkaus, yksi tulvehtiva elämä. Kuinka mahdottoman syvä onkaan tämä näkökanta! Siihen sisältyy todellinen kristinusko: Jumala on rakkaus, hyvyys: Hänen rakkautensa sulkee syliinsä kaikki, syntiset ja epätäydelliset, ja me kaikki olemme epätäydellisiä ja syntisiä; olemme vasta puolitiessä Jumalan luo. Ellei Jumala äärettömässä rakkaudessaan meitä kantaisi, kuinka jaksaisimme nousta täydellisyyteen? Me emme ole mitään

muuta Jumalassa niin lähellä kuin rakkautta. Meille ei voi sanoa: Olkaa puhtaat! sillä siihen emme täydellisesti kykene, mutta rakkaudessa me voimme kasvaa.

Ja kun me olemme tämän näkökannan omaksuneet, silloin emme myöskään lapsia katso pahuuden tyyssijoina, joista pitäisi karsia paha ulos, vaan katselemme heitä taideteoksina, ihmeellisinä olentoina. Meidän täytyy tarkasti tutkia, mietiskellä sitä, mitä luulemme pahaksi heissä ja josta tunnemme, että heitä pitäisi siinä suhteessa kasvattaa, meidän pitää tarkasti tutkia itseämme, että osaisimme lapsilta vaatia juuri sitä, mitä elämä itse heiltä tulee vaatimaan. Yksi sellainen ominaisuus, jota meidän pitää vaatia, on rehellisyys; kaikista hirmuisin paha on epärehellisyys. Sen tähden ihmiset eivät uskalla olla vapaita, luonnollisia, että ovat valehdelleet silloin, kun ovat olleet elämänsä lähtökohdassa. Kun katselemme luontoa jumalaisena taideteoksena, joka on joka hetki täydellinen, niin huomaamme, että siinä on totuus, rehellisyys seurauksena rakkaudesta, ja silloin voimme saada varmuutta siitä, että ihminenkin voi niissä kasvaa. Sentähden kulkevat uudessa kasvatuksessa rakkaus ja totuus käsi kädessä. Siinä kasvatetaan ihmisiä rakastamaan kaikkia olentoja sellaisina kuin ne ovat: kuinka merkillinen taideteos on jokainen hyönteinen, kasvi, eläin, ihminen, kaikki tulosta miljoonien vuosien kehityksestä, ja ihmiselle itselleen sanotaan: Ole se mikä olet, kasvata itseäsi!

Kun asetumme rakkauden kannalle, ymmärrämme myös, mitä ovat veljeys ja vapaus. Täydellisiä veljiä ovat ainoastaan täydelliset ihmiset, sillä ainoastaan he ovat täydellisesti vapaita. Mutta veljeyttä voidaan käsittää toisellakin tavalla, sillä veljeys toteutuu aina siinä, että me rakastamme toisiamme, rakastamme kaikkia. Ja me voimme kasvattaa itseämme täydellistä veljeyttä kohti ainoastaan siten, että puhdistamme sydämemme kaikesta, joka ei ole rakkautta.

Me annamme rakkauden itsessämme kasvaa – ja silloin jumalainen elämä tekee meissä työtä; me poistamme esteet valon tieltä, olemme nöyriä, iloisia; rukoilemme, että jumalainen elämä vaikuttaisi meidän kauttamme. Kun omaksumme totuuden voiman, ymmärrämme, että rakkaus sydämessä ja totuus järjessä kulkevat käsi kädessä, ja että veljeys toteutuu siten, että meitä on useampia yhdessä, jotka näin elämme. Meidän täytyy ymmärtää, että jokainen meistä on itsenäinen olento; me emme saa asettaa mitään muotoa mittapuuksi toisillemme. Jokainen ihmishenki kulkee omaa tietänsä Jumalan luo, ja kun rakastamme ja olemme rehellisiä, olemme itsenäisiä ja löydämme Jumalan.